

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра педагогіки та психології

Поплавська Є.В.

ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять та самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
освітньо-професійної програми спеціальності 053 Психологія»
денної та заочної форм навчання**

Одеса 2024

Рекомендовано навчально-методичною радою Міжнародного гуманітарного університету протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.

Укладач:

Поплавська Єва Вадимівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології Міжнародного гуманітарного університету

Рецензенти:

Жигалкіна Н.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології Міжнародного гуманітарного університету.

Бикова С. В. – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри філософії, політології, психології та права Одеської державної академії будівництва та архітектури.

Навчально-методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Основи психологічного консультування» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми спеціальності 053 «Психологія» денної та заочної форми навчання [Електронне видання]. Одеса: МГУ, 2024. 42 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Очікувані результати навчання.....	6
Тематичний зміст навчальної дисципліни.....	8
Структура навчальної дисципліни	13
Теми практичних занять та методичні рекомендації до підготовки.....	14
Завдання до самостійної роботи з дисципліни	22
Тестові завдання для самоперевірки	27
Питання до підсумкового контролю	35
Форми підсумкового контролю успішності здобувачів.....	38
Критерії оцінювання	39
Перелік рекомендованої літератури.....	41

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методичні рекомендації розроблені для вивчення навчальної дисципліни «Основи психологічного консультування» здобувачами вищої освіти, що навчаються на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти спеціальності 053 «Психологія», на кафедрі педагогіки та психології Міжнародного гуманітарного університету.

Курс **«Основи психологічного консультування»** знайомить здобувачів з теоретичними засадами, методами та етичними аспектами психологічного консультування. Охоплює основні підходи, етапи консультування, методи діагностики та інтервенції. Особлива увага приділяється навичкам активного слухання, емпатії, ведення консультаційного діалогу. Розглядаються етичні та правові аспекти діяльності консультанта. У результаті здобувачі здобудуть знання й практичні навички для ефективного консультування та професійного розвитку.

Мета дисципліни «Основи психологічного консультування» полягає у визначенні концептуальних засад і методологічних принципів психологічного консультування; ознайомленні здобувачів із сучасними підходами до практики психологічного консультування; виробленні базових практичних умінь і навичок; формуванні морально-етичних норм і відповідальності; усвідомленні професійної ідентичності та становленні їх професійної компетентності.

Передумови для вивчення дисципліни. Для вивчення даного курсу здобувачам необхідні знання з дисциплін: «Загальна психологія», «Вікова та педагогічна психологія», «Теоретичні основи психологічної реабілітації», «Соціальна психологія», «Психодіагностика», «Диференціальна психологія», «Практична психологія» та «Клінічна психологія».

Під час вивчення навчальної дисципліни «Основи психологічного консультування» здобувачі повинні:

знати:

- теоретико-методологічні засади і понятійно-термінологічний апарат дисципліни;
- суть, види і специфічні риси психологічного консультування;
- етичні принципи, умови й чинники ефективного консультування;
- загальну структуру консультативного процесу;
- процедурні й психотехнічні аспекти психологічного консультування;
- сучасні новітні тенденції розвитку психологічного консультування;

уміти:

- структурувати процес консультування;
- проводити психологічне інтерв'ю;
- визначити локус скарги і сформулювати запит клієнта;
- аналізувати й ідентифікувати проблему клієнта;
- розробити стратегію вирішення проблеми клієнта;
- застосовувати психотехнічні методи і прийоми відповідно до завдань кожної стадії консультування;
- застосовувати надійні та валідні методики в практиці психологічного консультування;
- оцінити показники ефективності консультативної роботи;
- творчо підходити до вирішення навчальних консультативних ситуацій.

ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «**Основи психологічного консультування**» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючи принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК12. Здатність здійснювати та реалізовувати заходи у сфері психологічної реабілітації.

Навчальна дисципліна «Основи психологічного консультування» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (ПР), передбачених освітньою програмою:

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР11. Скласти та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

ПР19. Демонструвати навички планування та здійснення заходів психологічної реабілітації для осіб, які її потребують.

ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Психологічне консультування в структурі психологічної допомоги

Предмет, мета та завдання психологічного консультування. Зв'язок психологічного консультування з іншими галузями практичної психології. Психологічне консультування в структурі психологічної допомоги. Види психологічного консультування та способи їх класифікації за певними показниками. Принципи психологічного консультування. Визначення позиції психолога-консультанта відносно клієнта, вироблення уявлень про мету і завдання роботи, стиль стосунків із клієнтом, етичні аспекти консультативної діяльності.

Тема 2. Особистість консультанта

Розвиток власної теоретичної орієнтації. Основні підходи до вибору власної теоретичної орієнтації: еклектичний, інтегративний, прихильність одній теорії. Теоретичне обґрунтування основних характеристик особистості консультанта. Модель ефективного консультанта. Етичні принципи консультанта. Кодекси практичного психолога. Вплив професійної діяльності на особистість консультанта. Професійна деформація особистості психолога. Методи профілактики професійної деформації. Супервізія як профілактика емоційного вигорання. Фахова підготовка консультанта. Програма підготовки психологів-консультантів. Компетентність консультанта. Європейський сертифікат із психотерапії.

Тема 3. Консультативний контакт

Консультативний контакт. Чинники ефективності консультативного контакту: терапевтичний клімат і навички консультанта підтримувати бесіду. Фізичні та емоційні компоненти терапевтичного клімату. Терапевтичний зміст консультативного контакту. Перенесення і контрперенесення в консультуванні. Значення перенесення. Причини контрперенесення і його вплив на консультативний контакт. Позитивне контрперенесення. Структурування невербальних реакцій у консультуванні. Невербальні навички підтримки консультативного контакту. Невербальне спілкування. Групи невербальних реакцій у консультуванні.

Тема 4. Структурування процесу психологічного консультування

Загальна (еклектична) модель процесу консультування (В. Гілланд). Стадії еклектичної моделі психологічного консультування. Структурні особливості проблемно-орієнтованого консультування. Основні риси концепції проблемно-орієнтованого консультування. Структурування часу і змісту. П'ятикрокова модель інтерв'ю. Зміст, структура і завдання

п'ятикрокової моделі інтерв'ю. Основні стадії п'ятикрокової моделі інтерв'ю. Загальні правила структурування процесу консультування. Неалгоритмічність реального процесу консультування.

Тема 5. Специфіка телефонного консультування

Телефонне консультування як вид психологічної допомоги. Історичний аспект: становлення телефонного консультування. Мета, завдання та особливості телефонного консультування. Основні принципи роботи та етичний аспект телефонної допомоги. Правила спілкування з абонентом. Принципи роботи служби довіри. Етика телефонного консультування. Телефонний діалог. Особливості телефонного діалогу в консультуванні. Види та етапи телефонного діалогу. Правила і принципи ведення розмови по телефону. Симпатія та емпатія у телефонному консультуванні. Помилки телефонного діалогу. Особистість психолога телефонного консультанта. Вимоги до психолога консультанта служби телефону довіри. Професійні стереотипи. Ролі консультанта. Участь психолога консультанта у супервізії.

Тема 6. Спеціальні проблеми психологічного консультування

Консультування тривожних клієнтів. Погляди науковців на природу виникнення тривоги. Основні способи і засоби маскування тривоги. Особливості роботи психолога з тривожними клієнтами. Консультування клієнтів при реакціях страху і фобіях. Визначення страху, його відмінність від тривоги. Типологізація людських страхів. Консультування при реакціях страху та фобіях. Консультування вороже налаштованих і агресивних клієнтів. Причини появи агресивних реакцій у клієнтів. Рекомендації і застереження щодо роботи з такими клієнтами. Консультування «немотивованих» клієнтів. Особливості консультативного контакту та завдання консультативної роботи з «немотивованими» клієнтами. Консультування клієнтів, які мають підвищені вимоги.

Тема 7. Особливості консультування клієнтів з вадами саморегуляції

Консультування при переживанні провини. Феномен провини, її психічні форми і механізм дії на людину. Ознаки нормальної, невротичної й екзистенційної вини. Форми екзистенційної провини. Особливості консультування клієнтів, які плачуть. Причини появи емоційної реакції плачу в клієнтів. Практичні поради психологу консультанту щодо психотерапевтичної роботи з такими клієнтами. Консультування клієнтів із психосоматичними розладами. Консультування істеричних особистостей. Консультування обсесивних особистостей. Консультування при параноїдальних розладах. Консультування шизоїдних особистостей.

Консультування асоціальних особистостей. Консультування депресивних особистостей.

Тема 8. Особливості психоконсультування клієнтів у кризових станах

Зміст психологічної допомоги у випадку тяжкої невиліковної хвороби. Зміст психологічної допомоги у випадку переживання втрати близької людини. Опис процесу скорботи в консультуванні (модель Кублер-Росс). Типи патологічної скорботи. Завдання консультанта. Стадії розлучення в структурі консультативного процесу (модель Кублер-Росс). Завдання консультанта. Практичні поради психологу-консультанту. Діагностика емоційного стану особистості в кризових умовах. Вправи для зняття стресу та емоційної напруги. Рухова активність. Дихальні техніки.

Тема 9. Зміст та організація консультування з приводу подружніх проблем

Актуальні проблеми консультування подружніх пар. Причини приходу чоловіка й жінки в консультацію. Особливості консультування при роботі з подружньою парою. Форми і методи психоконсультативної роботи з подружніми парами. Організація психоконсультативної роботи з подружньою парою. Організації психоконсультативної роботи з одним із членів подружжя. Особливості роботи з відмінностями в поглядах і настановах подружжя. Розв'язання проблеми розподілу влади в подружніх стосунках. Проблема рівності в розподілі сімейних обов'язків. Шляхи корекції ригідних уявлень і принципів. Консультування подружжя з приводу сексуальних проблем. Переживання розлучення з партнером. Труднощі взаєморозуміння. Консультації при розлученні. Техніка конструктивних переговорів.

Тема 10. Консультування батьків із приводу складнощів у взаєминах із дорослими дітьми

Проблеми консультування батьків. Типові скарги батьків на дітей. Постановка психологічного діагнозу. Корекція позиції батьків стосовно дитини. Гіпердомінантна позиція батьків стосовно дитини. Перегляд батьками позиції стосовно дитини, тактики повсякденної поведінки, уявлень про власну дитину. Корекція стосунків батьків і дитини. Загальна стратегія і тактичні заходи. Консультування батьків із приводу проблем і складнощів у житті дитини. Консультування батьків із приводу їхніх власних проблем. Методики діагностики стилів сімейного виховання.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

ТЕМА 1. ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ В СТРУКТУРІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ

Питання до практичних занять:

1. Предмет, мета та завдання психологічного консультування.
2. Зв'язок психологічного консультування з іншими галузями практичної психології.
3. Види психологічного консультування.
4. Принципи психологічного консультування.
5. Визначення позиції психолога-консультанта відносно клієнта, вироблення уявлень про мету і завдання роботи.

Питання до самоконтролю

1. Які основні цілі та завдання виконує психологічне консультування?
2. Чим психологічне консультування відрізняється від психотерапії та психокорекції?
3. Які форми і напрямки психологічного консультування існують у сучасній практиці?
4. Як реалізуються принципи добровільності, конфіденційності та партнерства в процесі консультування?
5. Що означає «позиція консультанта» і як вона впливає на ефективність психологічної допомоги?
6. Як консультант може встановити професійні межі взаємодії з клієнтом?
7. Яким чином здійснюється перший контакт і побудова довірливого консультативного альянсу?

Література

- ✓ Анєнкова І.П., Байдан М.А., Русова В.М. Психологічне консультування: навч. посіб. Київ: Каравела, 2018.
- ✓ Главацька О.Л. Основи психологічного консультування особистості: навч. посіб. Київ: Каравела, 2018.

ТЕМА 2. ОСОБИСТІСТЬ КОНСУЛЬТАНТА

Питання до практичних занять:

1. Основні підходи до вибору власної теоретичної орієнтації: еклектичний, інтегративний, прихильність одній теорії.
2. Теоретичне обґрунтування основних характеристик особистості консультанта.
3. Модель ефективного консультанта.
4. Етичні принципи консультанта.
5. Професійна деформація особистості психолога.
6. Програма підготовки психологів-консультантів.

Питання до самоконтролю

1. У чому різниця між еклектичним та інтегративним підходами в консультуванні?
2. Які риси особистості є ключовими для ефективного психолога-консультанта згідно з різними теоретичними школами?
3. Чим відрізняються характеристики «ефективного консультанта» в гуманістичному, психоаналітичному та когнітивному підходах?
4. Як емпатія, прийняття, автентичність впливають на результативність консультування?
5. У чому полягає значення професійної етики у взаємодії консультанта з клієнтом?
6. Що таке професійна деформація і які її основні прояви у діяльності консультанта?
7. Як можна запобігти професійній деформації в психологічній практиці?
8. Яке значення мають супервізія та особиста терапія для формування особистості консультанта?

Література

- ✓ Анєнкова І.П., Байдан М.А., Русова В.М. Психологічне консультування: навч. посіб. Київ: Каравела, 2018.
- ✓ Главацька О.Л. Основи психологічного консультування особистості: навч. посіб. Київ: Каравела, 2018.
- ✓ Магдисюк Л. І., Федоренко П.Ф. Основи психологічного консультування : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 360 с.

ТЕМА 3. КОНСУЛЬТАТИВНИЙ КОНТАКТ

Питання до практичних занять:

1. Консультативний контакт.
2. Чинники ефективності консультативного контакту: терапевтичний клімат і навички консультанта підтримувати бесіду.
3. Терапевтичний зміст консультативного контакту.
4. Перенесення і контрперенесення в консультуванні.
5. Структурування невербальних реакцій у консультуванні. Невербальні навички підтримки консультативного контакту.

Питання до самоконтролю

1. Що таке консультативний контакт і яку роль він відіграє у процесі психологічного консультування?
2. Які етапи встановлення консультативного контакту можна виокремити?
3. Які характеристики створюють сприятливий терапевтичний клімат у консультуванні?
4. Як довіра, безпечність і прийняття проявляються у процесі консультування?
5. Що таке перенесення в психологічному консультуванні?
6. Як проявляється контрперенесення, і чим воно може бути небезпечне для консультанта?
7. Як консультант має працювати з явищами перенесення і контрперенесення?
8. Яке значення мають невербальні реакції клієнта у консультативному процесі?
9. Які основні невербальні навички сприяють підтримці позитивного контакту з клієнтом?
10. Чим відрізняється активне слухання від пасивного? Як його застосовувати у практиці консультування?

Література

- ✓ Главацька О.Л. Основи психологічного консультування особистості: навч. посіб. Київ: Каравела, 2018.
- ✓ Магдисюк Л. І., Федоренко П.Ф. Основи психологічного консультування : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 360 с.
- ✓ Основи психоконсультування: навч. посіб. / упоряд. і ред. Т. Л. Надвинична. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 200 с.

ТЕМА 4. СТРУКТУРУВАННЯ ПРОЦЕСУ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

Питання до практичних занять:

1. Загальна (еклектична) модель процесу консультування (В.Гілланд). Стадії еклектичної моделі психологічного консультування.
2. Структурні особливості проблемно-орієнтованого консультування.
3. П'ятикрокова модель інтерв'ю. Зміст, структура і завдання п'ятикрокової моделі інтерв'ю.
4. Стадії п'ятикрокової моделі інтерв'ю.
5. Загальні правила структурування процесу консультування.

Питання до самоконтролю

1. У чому полягає суть еклектичної моделі психологічного консультування В. Гілланда?
2. Які стадії передбачає еклектична модель процесу консультування?
3. Які особливості має проблемно-орієнтоване консультування?
4. Яка структура п'ятикрокової моделі інтерв'ю в процесі психологічного консультування?
5. У чому полягає значення першого кроку (встановлення контакту) у п'ятикроковій моделі?
6. Які прийоми використовуються для збору інформації на другому кроці інтерв'ю?
7. Як відбувається постановка цілей і визначення стратегії на третьому етапі моделі?
8. Яке значення має стадія реалізації допомоги в п'ятикроковій моделі?
9. У чому суть завершального етапу п'ятикрокової моделі інтерв'ю?
10. Які загальні правила структурування процесу консультування мають дотримуватись консультантом?
11. Які помилки може допустити консультант при неструктурованому підході до процесу консультування?

Література

- ✓ Магдисюк Л. І., Федоренко П.Ф. Основи психологічного консультування : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 360 с.
- ✓ Опанасенко Л.А. Основи психологічного консультування: у схемах і таблицях. Миколаїв : Іліон, 2019.
- ✓ Основи психоконсультування: навч. посіб. / упоряд. і ред. Т. Л. Надвинична. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 200 с.

ТЕМА 5. СПЕЦИФІКА ТЕЛЕФОННОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

Питання до практичних занять:

1. Мета, завдання та особливості телефонного консультування.
2. Основні принципи роботи та етичний аспект телефонної допомоги.
3. Етика телефонного консультування.
4. Особливості телефонного діалогу в консультуванні. Види та етапи телефонного діалогу.
5. Помилки телефонного діалогу.
6. Вимоги до психолога консультанта служби телефону довіри. Професійні стереотипи.
7. Участь психолога консультанта у супервізії.

Питання до самоконтролю

- ✓ Яка основна мета та завдання телефонного консультування в системі психологічної допомоги?
- ✓ Які етичні вимоги ставляться до консультантів, що працюють на телефоні довіри?
- ✓ У чому полягає суть анонімності та конфіденційності у телефонному консультуванні?
- ✓ Які помилки найчастіше виникають у ході телефонного консультування?
- ✓ Які професійні та особистісні якості повинен мати психолог-консультант телефонної служби?
- ✓ Що таке професійні стереотипи консультанта і як вони можуть впливати на ефективність допомоги?
- ✓ Яке значення має участь психолога-консультанта у супервізії в контексті телефонного консультування?
- ✓ Як супервізія сприяє підвищенню професійної компетентності консультанта?

Література

- ✓ Магдисюк Л. І., Федоренко П.Ф. Основи психологічного консультування : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 360 с.
- ✓ Опанасенко Л.А. Основи психологічного консультування: у схемах і таблицях. Миколаїв : Іліон, 2019.
- ✓ Основи психоконсультування: навч. посіб. / упоряд. і ред. Т. Л. Надвинична. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 200 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

ТЕМА 6. СПЕЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

Питання до практичних занять:

1. Консультування тривожних клієнтів.
2. Консультування клієнтів при реакціях страху і фобіях
3. Консультування вороже налаштованих і агресивних клієнтів. Рекомендації і застереження щодо роботи з такими клієнтами.
4. Консультування «немотивованих» клієнтів.
5. Консультування клієнтів, які мають підвищені вимоги.

Питання до самоконтролю

- Які особливості має консультування тривожних клієнтів?
- Які техніки та стратегії ефективні при роботі з підвищеною тривожністю?
- Чим відрізняється консультування клієнтів з генералізованою тривогою та ситуаційною тривожністю?
- Які рекомендації можна дати консультантові при роботі з фобічними реакціями клієнта?
- Як визначити, що клієнт має ворожі або агресивні установки у взаємодії з консультантом?
- Як працювати з клієнтами, які не виявляють мотивації до змін або відмовляються від допомоги?
- Які психологічні причини можуть лежати в основі «немотивованості» клієнта?
- Які методи активізації мотивації клієнта можна застосовувати у консультуванні?
- Які етичні межі має дотримуватись консультант при роботі з надмірно вимогливими клієнтами?

Література

- ✓ Главацька О.Л. Основи психологічного консультування особистості: навч. посіб. Київ: Каравела, 2018.
- ✓ Магдисюк Л. І., Федоренко П.Ф. Основи психологічного консультування : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 360 с.
- ✓ Основи психоконсультування: навч. посіб. / упоряд. і ред. Т. Л. Надвинична. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 200 с.

ТЕМА 7. ОСОБЛИВОСТІ КОНСУЛЬТУВАННЯ КЛІЄНТІВ З ВАДАМИ САМОРЕГУЛЯЦІЇ

Питання до практичних занять:

1. Консультування при переживанні провини.
2. Особливості консультування клієнтів, які плачуть. Практичні поради психологу консультанту щодо психотерапевтичної роботи з такими клієнтами.
3. Консультування істеричних особистостей.
4. Консультування obsесивних особистостей.
5. Консультування шизоїдних особистостей.
6. Консультування депресивних особистостей.

Питання до самоконтролю

1. Які психологічні механізми лежать в основі почуття провини?
2. Які завдання стоять перед консультантом при роботі з клієнтами, які переживають провину?
3. Які техніки можна використовувати для зниження деструктивного впливу почуття провини?
4. Як консультанту слід реагувати на сльози клієнта з точки зору емпатії та професійних меж?
5. Як будувати терапевтичний контакт із клієнтом з істеричними рисами особистості?
6. Які запити можуть надходити від obsесивних клієнтів і як із ними працювати?
7. Які стратегії взаємодії застосовуються при консультуванні obsесивних клієнтів?
8. Які особливості має комунікація з шизоїдним клієнтом?
9. Як побудувати ефективну консультативну взаємодію з депресивною особистістю?
10. Які симптоми свідчать про наявність депресивного стану у клієнта?
11. Які техніки та підходи доцільно використовувати у роботі з депресивними клієнтами?

Література

- ✓ Анєнкова І.П., Байдан М.А., Русова В.М. Психологічне консультування: навч. посіб. Київ: Каравела, 2018.
- ✓ Главацька О.Л. Основи психологічного консультування особистості: навч. посіб. Київ: Каравела, 2018.

ТЕМА 8. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОКОНСУЛЬТУВАННЯ КЛІЄНТІВ У КРИЗОВИХ СТАНАХ

Питання до практичних занять:

1. Зміст психологічної допомоги у випадку тяжкої невиліковної хвороби.
2. Зміст психологічної допомоги у випадку переживання втрати близької людини.
3. Стадії розлучення в структурі консультативного процесу.
4. Діагностика емоційного стану особистості в кризових умовах.

Питання до самоконтролю

1. Які стратегії й техніки доцільно застосовувати у консультуванні важкохворих клієнтів?
2. У чому полягає зміст психологічної допомоги при втраті близької людини?
3. Які стадії горювання описуються у психологічній літературі (наприклад, за Кюблер-Росс)?
4. Як консультант може підтримати клієнта на кожному з етапів переживання втрати?
5. Які етичні аспекти важливо враховувати під час консультування у випадках втрати?
6. Які підходи доцільно застосовувати у роботі з дорослими і дітьми в ситуації сімейної кризи?
7. Чому важливо діагностувати емоційний стан клієнта у кризових умовах?
8. Які методи психодіагностики емоційного стану можуть бути використані в кризовому консультуванні?
9. Які фактори свідчать про потребу перенаправлення клієнта до фахівця іншого профілю (психіатра, психотерапевта тощо)?

Література

- ✓ Титаренко Т. М. Кризове психологічне консультування. Київ: Главник, 2004. 96 с.
- ✓ Мельничук О. Б. Основи психоконсультування та психокорекції. Київ: Каравела, 2015. 390 с.
- ✓ Опанасенко Л.А. Основи психологічного консультування: у схемах і таблицях. Миколаїв : Іліон, 2019.
- ✓ Федоренко Р. П., Мушкевич М. І., Коширець В. В. Психологічне консультування: зміст, прийоми, технології. Вид. 2-ге, змін. та доп. Луцьк: ВежаДрук, 2020. 368 с.

ТЕМА 9. ЗМІСТ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ КОНСУЛЬТУВАННЯ З ПРИВОДУ ПОДРУЖНІХ ПРОБЛЕМ

Питання до практичних занять:

1. Актуальні проблеми консультування подружніх пар.
2. Особливості консультування при роботі з подружньою парою.
3. Організація психоконсультативної роботи з подружньою парою.
4. Організації психоконсультативної роботи з одним із членів подружжя.
5. Консультування подружжя з приводу сексуальних проблем.
6. Переживання розлучення з партнером.

Питання до самоконтролю

1. Які проблеми найчастіше стають причиною звернення подружніх пар до психолога-консультанта?
2. У чому полягають особливості психологічного консультування саме подружньої пари, а не окремого індивіда?
3. Як консультанту підтримувати нейтральність та рівновіддаленість у роботі з подружжям?
4. Які форми і техніки психоконсультування доцільно використовувати при роботі з парою?
5. Які етичні аспекти важливо враховувати при роботі з одним із подружжя у ситуації конфлікту?
6. Як забезпечити безпечне та підтримувальне середовище для обговорення інтимних тем?
7. Які завдання стоять перед консультантом у супроводі клієнта під час розлучення?
8. Які ресурси клієнта можна активізувати у процесі переживання завершення стосунків?

Література

- ✓ Кулакевич Т.В. Технології психологічного консультування: «Сімейне консультування»: Курс лекцій. К.: КиМУ, 2017.
- ✓ Цільмак О.М., Лефтеров В.О. Психологія сім'ї та шлюбу: таблиці, схеми, коментарі : навчально-наочний підручник / за заг. ред. О. М. Цільмак. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020, 266 с. з іл.
- ✓ Федоренко Р. П., Мушкевич М. І., Коширець В. В. Психологічне консультування: зміст, прийоми, технології. Вид. 2-ге, змін. та доп. Луцьк: ВежаДрук, 2020. 368 с.

ТЕМА 10. КОНСУЛЬТУВАННЯ БАТЬКІВ ІЗ ПРИВОДУ СКЛАДНОЩІВ У ВЗАЄМИНАХ ІЗ ДОРОСЛИМИ ДІТЬМИ

Питання до практичних занять:

1. Проблеми консультування батьків. Типові скарги батьків на дітей.
2. Корекція стосунків батьків і дитини. Загальна стратегія і тактичні заходи.
3. Консультування батьків із приводу проблем і складнощів у житті дитини.
4. Консультування батьків із приводу їхніх власних проблем.
5. Методики діагностики стилів сімейного виховання.

Питання до самоконтролю

1. Які типові скарги висловлюють батьки щодо поведінки своїх дорослих дітей?
2. У чому полягають труднощі консультування батьків, які звертаються з такими запитами?
3. Які принципи слід враховувати консультанту при корекції стосунків у системі «батьки – дорослі діти»?
4. Як визначити межі відповідальності батьків за життя їхньої дорослої дитини?
5. Як працювати з батьками, які демонструють гіперопіку чи залежність від стосунків із дорослою дитиною?
6. Як виявити, що за запитом про «проблеми дитини» приховується внутрішня криза самих батьків?
7. Які труднощі у житті самих батьків можуть поглиблювати конфлікти з дорослими дітьми?
8. Які існують методики діагностики стилів сімейного виховання?
9. Як результати таких методик допомагають у консультуванні?
10. У яких випадках доцільно поєднувати індивідуальне та сімейне консультування для вирішення проблем батьків і дорослих дітей?

Література

- ✓ Кулакевич Т.В. Технології психологічного консультування: «Сімейне консультування»: Курс лекцій. К.: КиМУ, 2017.
- ✓ Основи психоконсультування: навч. посіб. / упоряд. і ред. Т. Л. Надвинична. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 200 с
- ✓ Цільмак О.М., Лефтеров В.О. Психологія сім'ї та шлюбу: таблиці, схеми, коментарі : навчально-наочний підручник / за заг. ред. О. М. Цільмак. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020, 266 с. з іл.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

ТЕМА 1. ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ В СТРУКТУРІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ

1. Сформулюйте найважливіші завдання при консультуванні в галузі екзистенційних та особистісних проблем підлітка.
2. Назвіть галузі застосування психологічного консультування.
3. Поясніть відмінності між поняттями психологічне консультування, психологічна корекція і психотерапія.
4. Порівняйте особливості психологічного впливу у консультуванні та психотерапії.
5. Порівняйте типи клієнтів та локус їх скарг у консультуванні та психотерапії.
6. Поясніть, чому заборона давати поради є одним із принципів психологічного консультування.

Практичне завдання:

Ознайомтесь із положеннями «Кодексу етики психолога» (УСП або іншої професійної організації). Визначте, як саме у ньому представлені гуманістичні та демократичні принципи. Оберіть 2–3 статті для детального аналізу.

ТЕМА 2. ОСОБИСТІСТЬ КОНСУЛЬТАНТА

1. Сформулюйте найважливіші рольові функції консультанта.
2. Перерахуйте особистісні якості, що могли б стати основою програми з підготовки консультантів.
3. Поясніть думку про те, що основним засобом, стимулюючим удосконалення особистості клієнта, є особистість консультанта.
4. Як Ви розумієте тезу про те, що консультант повинен бути об'єктивним, ціннісно нейтральним і не вносити в консультативні стосунки свою життєву філософію і ціннісну систему.
5. Жоден консультант не може вказувати іншій людині, як їй жити. Якщо Ви погоджуєтесь із цією думкою, то поясніть, яку ж місію відведено психоконсультанту?
6. Аргументуйте думку про те, що захопленість професійною діяльністю нерідко призводить до того, що страждає родина консультанта.

7. Які методи профілактики професійної деформації психоконсультанта ви можете назвати?
8. Поясніть, чому супервізія є ефективним способом профілактики емоційного вигорання.

Практичне завдання:

Напишіть есе на тему: «Що означає бути соціально відповідальним психологом у сучасному суспільстві?» У тексті розкрийте власне розуміння гуманістичних цінностей та їх втілення у практиці.

ТЕМА 3. КОНСУЛЬТАТИВНИЙ КОНТАКТ

1. Доведіть, що консультативний контакт лежить в основі процесу психоконсультування.
2. Яку роль у консультативному контакті відіграють емоційні компоненти психологічного клімату?
3. Які засоби невербального спілкування збільшують довіру клієнта до консультанта під час консультативного контакту?
4. Охарактеризуйте фізичні компоненти психологічного клімату. Як вони впливають на консультативний контакт?
5. Як здійснюється структурування часу в психоконсультуванні?
6. Як вирішити проблему розташування консультанта й клієнта в просторі (дистанція, манера сидіти тощо)?

ТЕМА 4. СТРУКТУРУВАННЯ ПРОЦЕСУ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

1. Охарактеризуйте мету й завдання кожної фази психоконсультування.
2. Які чинники має враховувати консультант у ситуації, коли спостерігається значне протистояння до змін?
3. Які передумови є необхідними та бажаними для успішного проведення першої консультативної бесіди?
4. Які негативні моменти заважають успішному проведенню першої зустрічі?
5. Яке найважливіше завдання вирішує консультанту щоб заохотити клієнта до розповіді про свої проблеми?
6. Назвіть критерії позитивного завершення першої консультативної бесіди.

Практичне завдання:

На основі опису випадку (клієнт після пережитого травматичного досвіду) розробіть детальний план реабілітаційної роботи на 4–6 сесій, з урахуванням етапів стабілізації, відновлення та ресурсної підтримки.

ТЕМА 5. СПЕЦИФІКА ТЕЛЕФОННОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

1. Історія виникнення психологічної служби телефону довіри.
2. Основні принципи роботи та етичний аспект телефонної допомоги.
3. Вимоги до психолога консультанта служби телефону довіри.
4. Правила і принципи ведення розмови по телефону.
5. Симпатія та емпатія у телефонному консультуванні.
6. Порівняйте телефонне та очне консультування за критеріями: контакт, запит, невербальні прояви, етика. Форма: таблиця або коротке есе.

Практичне завдання:

- Проаналізуйте дії консультанта у випадку дзвінка від клієнта в паніці (анонімний, говорить про відчай). Форма: письмовий алгоритм дій.
- Складіть список 5 етичних принципів телефонного консультування з короткими поясненнями та прикладами.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

ТЕМА 6. СПЕЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

1. Наведіть приклади консультування клієнтів із спеціальними проблемами.
2. Які особливості консультування тривожних клієнтів?
3. Які особливості консультування клієнтів з фобіями й страхом?
4. Які особливості консультування вороже налаштованих та агресивних клієнтів?
5. Які особливості консультування «невмотивованих клієнтів»?
6. Які особливості консультування клієнтів, які мають підвищені вимоги?

ТЕМА 7. ОСОБЛИВОСТІ КОНСУЛЬТУВАННЯ КЛІЄНТІВ З ВАДАМИ САМОРЕГУЛЯЦІЇ

1. Визначте психологічний зміст справжньої, невротичної та екзистенційної провин. Які особливості консультування при переживанні провини?
2. Чи завжди консультант повинен поспіхом звільняти клієнта від почуття провини?
3. Які особливості консультування істеричних особистостей?
4. Які особливості консультування obsесивних особистостей?
5. Які особливості консультування при параноїдальних розладах?
6. Проаналізуйте характеристики асоціальних особистостей та особливості їх консультування.

ТЕМА 8. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОКОНСУЛЬТУВАННЯ КЛІЄНТІВ У КРИЗОВИХ СТАНАХ

1. Які умови повинен забезпечити консультант для консультації клієнтів у кризових станах?
2. Що є небажаним у консультативному спілкуванні з клієнтом у кризовому стані?
3. Визначте зміст психологічної допомоги у випадку тяжкої невиліковної хвороби.
4. Який зміст психологічної допомоги у випадку переживання втрати близької людини?
5. Які завдання консультанта у випадку ситуації патологічної скорботи?

Практичне завдання:

Наведіть приклади вправ рухової активності та дихальних технік для подолання стресу.

Розробіть покроковий план проведення психологічного консультування для особи у стані гострої стресової реакції. Врахуйте вік, стать, культурний контекст і ресурсний потенціал клієнта.

ТЕМА 9. ЗМІСТ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ КОНСУЛЬТУВАННЯ З ПРИВОДУ ПОДРУЖНІХ ПРОБЛЕМ

1. Які актуальні проблеми консультування подружніх пар?
2. Наведіть приклади форм і методів психоконсультативної роботи з подружніми парами.
3. Як вирішити проблеми розподілу влади в подружніх стосунках?
4. Які особливості організації психоконсультативної роботи з подружньою парою?
5. У чому суть проблеми рівності в розподілі сімейних обов'язків?
6. Які особливості роботи з відмінностями в поглядах і настановах подружжя?
7. У чому полягає техніка конструктивних переговорів?

Практичне завдання:

Створіть сценарій групового заняття для клієнтів, які пережили стрес або втрату. Визначте цілі, завдання, психотерапевтичні техніки.

ТЕМА 10. КОНСУЛЬТУВАННЯ БАТЬКІВ ІЗ ПРИВОДУ СКЛАДНОЩІВ У ВЗАЄМИНАХ ІЗ ДОРΟΣЛИМИ ДІТЬМИ

1. Наведіть приклади ситуацій стосунків батьків і дитини, що потребують психоконсультавання; обґрунтуйте доцільність застосування тієї чи іншої тактики корекції.
2. Які особливості проведення розмови про власні почуття батьків під час психоконсультавання?
3. Існує цілий ряд психологічних завдань, вирішення яких може значною мірою посприяти поліпшенню життєвої ситуації клієнта і які можна професійно вирішити тільки за допомогою консультанта. Наведіть приклади таких завдань.
4. Охарактеризуйте коротко стратегії психоконсультаційної роботи залежно від причин звернень клієнтів.
5. Які особисті проблеми й переживання можуть лежати в основі звернення до консультанта батьків із приводу своїх дорослих дітей?
6. Які важливі моменти в постановці точного психологічного діагнозу слід враховувати консультанту, щоб висувати й формулювати подальші гіпотези?
7. Що означає поняття «конкретизація проблемної ситуації»? Наведіть приклад.
8. Які переживання батьків серйозно ускладнюють їхні взаємини з дітьми, мимоволі перетворюючи їх на тиранів, що обмежують свободу своєї дитини?
9. Які проблеми батьків і дітей не підлягають психологічному консультаванню?
10. Що означають поняття «відчуття своєї батьківської некомпетентності», «відчуття провини батьків перед дитиною»?

Практичне завдання:

Наведіть приклади психодіагностичних методик, спрямованих на вивчення стилів сімейного виховання.

**ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ
З ДИСЦИПЛІНИ
«Основи психологічного консультування»**

1. Який із термінів найточніше визначає суть психологічного консультування?

- а) Спілкування
- б) Діагностика
- в) Допомога
- г) Лікування

2. Основна мета психологічного консультування:

- а) Надання порад
- б) Встановлення діагнозу
- в) Підтримка особистісного зростання
- г) Призначення терапії

3. Який із напрямів є прикладом короткотривалого консультування?

- а) Психоаналітичне
- б) Клієнт-центроване
- в) Поведінкове
- г) Екзистенційне

4. До якої галузі належить психологічне консультування?

- а) Соціології
- б) Психіатрії
- в) Практичної психології
- г) Нейропсихології

5. Який з принципів не є базовим у консультуванні?

- а) Конфіденційність
- б) Добровільність
- в) Субординація
- г) Компетентність

6. Еклектична модель консультування В. Гілланда передбачає:

- а) Вірність одній теорії
- б) Вибір методів залежно від запиту
- в) Консультування лише дітей
- г) Використання психоаналізу

7. Який стиль взаємодії є найбільш прийнятним у психологічному консультуванні?

- а) Авторитарний
- б) Партнерський
- в) Контролюючий
- г) Дистанційний

8. Що є центральною навичкою консультанта?

- а) Інтерпретація
- б) Критикування
- в) Емпатійне слухання
- г) Поради

9. Перенесення – це:

- а) Проекція почуттів клієнта на консультанта
- б) Перенесення матеріалів консультації на носії
- в) Техніка активного слухання
- г) Переведення клієнта до іншого фахівця

10. Що таке контрперенесення?

- а) Протидія клієнта зміні
- б) Емоційна реакція консультанта на клієнта
- в) Метод психодіагностики
- г) Спосіб уникнення відповідальності

11. Хто першим запропонував клієнт-центроване консультування?

- а) Фрейд
- б) Роджерс
- в) Адлер
- г) Бек

12. Який із принципів визначає право клієнта завершити консультацію у будь-який момент?

- а) Повага
- б) Конфіденційність
- в) Добровільність
- г) Етичність

13. Що характерно для телефонного консультування?

- а) Контакт очима
- б) Фокус на невербальній поведінці
- в) Анонімність
- г) Використання жестів

14. Ворожість клієнта – це:

- а) Норма поведінки
- б) Форма психологічного захисту
- в) Ознака шизофренії
- г) Етап діалогу

15. Яка з технік ефективна при плачі клієнта?

- а) Ігнорування
- б) Активне слухання
- в) Навіювання
- г) Раптова зміна теми

16. Як слід діяти при роботі з істеричними особистостями?

- а) Бути надто емоційним
- б) Посилювати драматизацію
- в) Проявляти спокійну фіксацію
- г) Використовувати гумор

17. Обсесивний клієнт потребує:

- а) Жорсткої критики
- б) Знецінення тривоги
- в) Структурованого підходу
- г) Максимальної свободи

18. Шизоїдні особистості схильні до:

- а) Надмірної відкритості
- б) Емоційної відстороненості
- в) Конфліктності
- г) Імпульсивності

19. Консультування в ситуації розлучення передбачає:

- а) Пошук винного
- б) Підсилення конфлікту
- в) Підтримку адаптації
- г) Примус до примирення

20. Перша стадія п'ятикрокової моделі інтерв'ю – це:

- а) Завершення
- б) Встановлення контакту
- в) Узагальнення
- г) Постановка цілей

21. Конфіденційність означає:

- а) Закритість від колег
- б) Збереження таємниці клієнта
- в) Вільне обговорення кейсу
- г) Документальну звітність

22. Немотивований клієнт – це той, хто:

- а) Відмовляється змінюватися
- б) Прагне миттєвого результату
- в) Має агресивні риси
- г) Надто довіряє консультанту

23. Який з методів використовується для діагностики стилів сімейного виховання?

- а) ММРІ
- б) Спостереження
- в) Анкета Парентального ставлення
- г) Роршах

24. При роботі з подружньою парою консультант повинен:

- а) Займати сторону жінки
- б) Залишатися нейтральним
- в) Діяти директивно
- г) Уникати теми сексуальності

25. Який фактор є важливим для супервізії?

- а) Контроль за клієнтом
- б) Обмін досвідом
- в) Звітність у державні органи
- г) Повна автономія консультанта

26. Основна характеристика депресивної особистості:

- а) Імпульсивність
- б) Песимізм
- в) Надмірна активність
- г) Агресивність

27. Основна задача консультанта у роботі з кризою:

- а) Пришвидшити реакцію
- б) Подолати симптоми
- в) Надати підтримку і стабілізацію
- г) Визначити патологію

28. У чому суть активного слухання?

- а) Перебивання
- б) Висловлення власних думок
- в) Відображення емоцій і змісту
- г) Заперечення клієнта

29. Найкращий спосіб завершити консультування – це:

- а) Несподівано
- б) Поступово, з підбиттям підсумків
- в) Уникати завершення
- г) Через третю особу

30. При роботі з тривожними клієнтами важливо:

- а) Викликати страх
- б) Мінімізувати невизначеність
- в) Посилити самокритику
- г) Діяти директивно

31. У консультуванні доречно вживати слово:

- а) «Проблема»
- б) «Норма»
- в) «Хвороба»
- г) «Безвихідь»

32. Особливість консультації одного з подружжя:

- а) Робота над спільними рішеннями
- б) Уникнення будь-якої відповідальності
- в) Акцент на особистісному баченні ситуації
- г) Формування спільних домовленостей

33. Психологічне консультування – це передусім:

- а) Контроль над поведінкою
- б) Процес змін через взаємодію
- в) Дослідження психопатології
- г) Тренінг лідерства

34. Що характерно для клієнта в стані гострої втрати?

- а) Ігнорування почуттів
- б) Прискорення рішень
- в) Потреба в безумовному прийнятті
- г) Надмірна активність

35. У роботі з батьками дорослих дітей важливо:

- а) Взяти сторону дитини
- б) Підсилити батьківський контроль
- в) Сприяти усвідомленню меж відповідальності
- г) Усунути дитину з розмови

36. Консультант має право порушити конфіденційність:

- а) Якщо клієнт його дратує
- б) Якщо загрожує життю клієнта чи інших
- в) Якщо є фінансові труднощі
- г) За проханням родичів

37. Мета консультування при фобіях:

- а) Уникнення тригерів
- б) Усвідомлення механізмів страху і поступова адаптація
- в) Введення заборон
- г) Відмова від занепокоєння

38. Ефективна відповідь на агресивні висловлювання клієнта:

- а) Агресія у відповідь
- б) Іронія
- в) Спокійне відображення емоцій
- г) Ігнорування

39. Індикатор ефективності консультативного процесу – це:

- а) Кількість сесій
- б) Зміна поведінки і ставлення клієнта
- в) Підвищення плати
- г) Перехід до медикаментів

40. Який підхід базується на активізації раціонального мислення клієнта?

- а) Когнітивно-поведінковий
- б) Психоаналітичний
- в) Гештальт
- г) Екзистенційний

41. Який метод доцільний для оцінки кризового стану клієнта?

- а) Інтерв'ю
- б) Кольоровий тест
- в) Метод незакінчених речень
- г) Спостереження

42. Хто з дослідників запропонував стадії переживання горя?

- а) Р. Мей
- б) К. Роджерс
- в) Е. Кюблер-Росс
- г) К. Юнг

43. Яке завдання має консультант у роботі з клієнтом, що розлучається?

- а) Пошук причин
- б) Активація ресурсів
- в) Судова оцінка
- г) Побудова нових стосунків

44. Яка з навичок не є характеристикою ефективного консультанта?

- а) Саморефлексія
- б) Емпатія
- в) Гнучкість
- г) Домінантність

45. У процесі супервізії консультант:

- а) Звітує клієнтові
- б) Працює з фахівцем над професійними труднощами
- в) Проводить додаткові консультації
- г) Міняє теоретичну орієнтацію

46. Що важливо при роботі з сексуальними проблемами в парі?

- а) Ігнорування теми
- б) Збереження такту й відкритості
- в) Радикальні поради
- г) Зміна партнера

47. У чому полягає головна мета первинної консультації?

- а) Встановити діагноз
- б) Побудувати довіру і виявити запит
- в) Призначити курс терапії
- г) Дати оцінку клієнту

48. Яке поняття визначає емоційне злиття з клієнтом?

- а) Емпатія
- б) Ідентифікація
- в) Відображення
- г) Перенесення

49. Консультування при суїцидальних намірах вимагає:

- а) Пасивного слухання
- б) Підвищення тривоги
- в) Активного втручання й підтримки
- г) Уникнення теми

50. Консультативний контракт – це:

- а) Договір між клієнтом і консультантом про умови співпраці
- б) Трудовий договір
- в) Лист намірів
- г) Щоденник консультанта

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ
з дисципліни «Основи психологічного консультування»

1. Предмет, мета та завдання психологічного консультування.
2. Зв'язок психологічного консультування з іншими галузями практичної психології. Психологічне консультування в структурі психологічної допомоги.
3. Види психологічного консультування та способи їх класифікації за певними показниками.
4. Принципи психологічного консультування.
5. Визначення позиції психолога-консультанта відносно клієнта, вироблення уявлень про мету і завдання роботи.
6. Стиль стосунків психолога-консультанта із клієнтом,
7. Розвиток власної теоретичної орієнтації психолога-консультанта. Основні підходи до вибору власної теоретичної орієнтації.
8. Теоретичне обґрунтування основних характеристик особистості консультанта.
9. Модель ефективного консультанта.
10. Етичні принципи консультанта. Кодекс практичного психолога.
11. Вплив професійної діяльності на особистість консультанта.
12. Професійна деформація особистості психолога.
13. Фахова підготовка консультанта. Програма підготовки психологів-консультантів.
14. Компетентність консультанта. Європейський сертифікат із психотерапії.
15. Консультативний контакт. Чинники ефективності консультативного контакту: терапевтичний клімат і навички консультанта підтримувати бесіду.
16. Фізичні та емоційні компоненти терапевтичного клімату.
17. Терапевтичний зміст консультативного контакту.
18. Перенесення і контрперенесення в консультуванні. Терапевтичний зміст перенесення і контрперенесення.
19. Причини контрперенесення і його вплив на консультативний контакт. Позитивне контрперенесення.
20. Структурування невербальних реакцій у консультуванні.
21. Невербальні навички підтримки консультативного контакту.
22. Невербальне спілкування. Групи невербальних реакцій у консультуванні.
23. Загальна (еклектична) модель процесу консультування (В.Гілланд). Стадії еклектичної моделі психологічного консультування.

24. Структурні особливості проблемно-орієнтованого консультування.
25. Основні риси концепції проблемно-орієнтованого консультування. Структурування часу і змісту.
26. П'ятикрокова модель інтерв'ю. Зміст, структура і завдання п'ятикрокової моделі інтерв'ю.
27. Основні стадії п'ятикрокової моделі інтерв'ю.
28. Загальні правила структурування процесу консультування. Неалгоритмічність реального процесу консультування.
29. Професійна і людська компетентність консультанта.
30. Консультування тривожних клієнтів. Погляди науковців на природу виникнення тривоги. Основні способи і засоби маскування тривоги.
31. Особливості роботи психолога консультанта з тривожними клієнтами.
32. Консультування клієнтів при реакціях страху і фобіях. Визначення страху, його відмінність від тривоги. Типологізація людських страхів.
33. Особливості роботи психолога консультанта при реакціях страху та фобіях.
34. Консультування вороже налаштованих і агресивних клієнтів. Причини появи агресивних реакцій у клієнтів. Рекомендації і застереження щодо роботи з такими клієнтами.
35. Консультування «немотивованих» клієнтів. Особливості консультативного контакту та завдання консультативної роботи з «немотивованими» клієнтами.
36. Етапи та техніки телефонного консультування. “Телефон довіри”.
37. Прийоми та методи психологічного консультування на “Телефоні довіри”.
38. Консультування клієнтів, які мають підвищені вимоги.
39. Особливості консультативної роботи з депресивними клієнтами.
40. Правила консультування депресивних клієнтів, які мають намір здійснити самогубство.
41. Консультування при переживанні провини.
42. Феномен провини, її психічні форми і механізм дії на людину. Ознаки нормальної, невротичної й екзистенційної вини. Форми екзистенційної провини.
43. Особливості консультативної роботи при переживаннях нормальної, невротичної й екзистенційної вини.
44. Особливості консультування клієнтів, які плачуть.
45. Причини появи емоційної реакції плачу в клієнтів. Практичні поради психологу консультанту щодо психотерапевтичної роботи з такими клієнтами.

- 46.Консультування істеричних особистостей.
- 47.Консультування obsесивних особистостей.
- 48.Консультування при параноїдальних розладах.
- 49.Консультування шизоїдних особистостей.
- 50.Консультування асоціальних особистостей.
- 51.Зміст психологічної допомоги у випадку тяжкої невиліковної хвороби.
- 52.Зміст психологічної допомоги у випадку переживання втрати близької людини.
- 53.Опис процесу скорботи в консультуванні (модель Кублер-Росс). Типи патологічної скорботи. Завдання консультанта.
- 54.Стадії розлучення в структурі консультативного процесу. Завдання консультанта.
- 55.Порушення чоловічої і жіночої сексуальності. Види консультування клієнтів із сексуальними порушеннями.
- 56.Правила сексологічного консультування.
- 57.Актуальні проблеми консультування подружніх пар. Особливості консультування при роботі з подружньою парою.
- 58.Консультування подружжя з приводу сексуальних проблем.
- 59.Індивідуальне психоконсультування подружжя.
- 60.Переживання розлучення з партнером. Консультації при розлученні.
- 61.Труднощі взаєморозуміння. Консультації при труднощах взаєморозуміння подружньої пари.
- 62.Проблеми консультування батьків. Типові скарги батьків на дітей. Постановка психологічного діагнозу.
- 63.Корекція позиції батьків стосовно дитини.
- 64.Консультування у ситуації гіпердомінантної позиції батьків стосовно дитини.
- 65.Перегляд батьками у консультуванні позиції стосовно дитини.
- 66.Перегляд батьками у консультуванні тактики повсякденної поведінки.
- 67.Перегляд батьками у консультуванні уявлень про власну дитину.
- 68.Корекція стосунків батьків і дитини. Загальна стратегія і тактичні заходи.
- 69.Консультування батьків із приводу проблем і складностей у житті дитини.
- 70.Консультування батьків із приводу їхніх власних проблем.

ФОРМИ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. При поточному контролі оцінці підлягають: рівень теоретичних знань та вміння працювати з науковою літературою, знання матеріалу, продемонстрованого у виконаних (як правило) індивідуальних завданнях; обґрунтованість висновків, а також самостійність та повнота вирішення практичних завдань та аналізу матеріалів; активність та систематичність роботи на заняттях; результати виконання домашніх завдань, тестів, експрес-опитувань тощо.

Форми проведення поточного контролю: усне опитування здобувачів, вирішення практичних завдань, тестові завдання (для зацікавленості у навчанні, розвитку здібностей студента може бути передбачено виконання інших, індивідуальних для кожного студента завдань).

Проміжний контроль проводиться після вивчення відповідних тем або блоку тем з метою з'ясування ступеню засвоюваності студентами відповідного об'єму опрацьованого та вивченого матеріалу та подальшої оцінки рівня отриманих знань. Форми проведення проміжного контролю: тренувальні вправи, експрес-контроль на лекціях, тестове опитування, усне опитування.

Підсумковий контроль у формі екзамену.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Рівень знань оцінюється:

- **«відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів.** Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- **«добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів.** Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- **«добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів.** Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;
- **«задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів.** Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);
- **«задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів.** Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.
- **«незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів.** Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

ТАБЛИЦЯ ВІДПОВІДНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗА РІЗНИМИ ШКАЛАМИ

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81 (6-7)	C		
64-73 (5)	D	Задовільно	
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	FX	незадовільно	не зараховано
1-34 (2)	F		

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Анєнкова І.П., Байдан М.А., Русова В.М. Психологічне консультування: навч. посіб. Київ: Каравела, 2018.
2. Главацька О.Л. Основи психологічного консультування особистості: навч. посіб. Київ: Каравела, 2018.
3. Магдисюк Л. І., Федоренко П.Ф. Основи психологічного консультування : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 360 с.
4. Мельничук О. Б. Основи психоконсультування та психокорекції. Київ: Каравела, 2015. 390 с.
5. Опанасенко Л.А. Основи психологічного консультування: у схемах і таблицях. Миколаїв : Іліон, 2019.
6. Основи психоконсультування: навч. посіб. / упоряд. і ред. Т. Л. Надвинична. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 200 с
7. Психологічна допомога учасникам АТО та їх сім'ям: кол. моногр. / за заг. ред. М. Мушкевич. Вид. 2-ге, змін. та доповн. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. 356 с.
8. Цільмак О.М., Лефтеров В.О. Психологія сім'ї та шлюбу: таблиці, схеми, коментарі : навчально-наочний підручник / за заг. ред. О. М. Цільмак. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020, 266 с. з іл.
9. Федоренко Р. П., Мушкевич М. І., Коширець В. В. Психологічне консультування: зміст, прийоми, технології. Вид. 2-ге, змін. та доп. Луцьк: ВежаДрук, 2020. 368 с.

Додаткова:

1. Афанасьєва Н.Є. Психологічне консультування фахівців екстремального профілю: теорія, методологія, практика: монографія. Харків: НУЦЗУ, 2017. 315 с.
2. Гоян І.М., Андросович К.А., Поплавська Є.В., Пастернацький А.В., Бончук Р.О. Психологічні умови формування і розвитку життєстійкості особистості в умовах невизначенності. Вісник післядипломної освіти: збірник наукових праць. Серія «Соціальні та поведінкові науки; Управління та адміністрування». Вип. 29(58). <https://surl.li/rdmtne>
3. Короход Я.Д., Лазор К.П. Основи психологічної допомоги, психоконсультування та психокорекції: навчально-методичні рекомендації (для здобувачів вищої освіти факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА»). Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія»; Фенікс, 2021. 72 с.

4. Кулакевич Т.В. Технології психологічного консультування: «Сімейне консультування»: Курс лекцій. К.: КиМУ, 2017.
5. Лісова О. С. Психологія суїцидальної поведінки. Чернівці: АНТ Лтд, 2004. 233 с.
6. Михальчишин Г.Є. Ресурсність системного підходу у терапевтичній допомозі особам літнього віку. Психогенеза особистості: норма і девіація: зб. наук. статей і тез. Луцьк : Вежа, 2019. С. 186–192
7. Приходько Ю.О. Практична психологія: Введення у професію: Навч. посібник. 4-те вид. К.: Каравела, 2017.
8. Титаренко Т. М. Кризове психологічне консультування. Київ: Главник, 2004. 96 с.
9. Щербань О.П. Практика психологічного консультування. 2-ге вид. доп. / Щербань. Київ: «Право», 2014.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Міжнародного гуманітарного університету: офіційний сайт. URL: https://mgu.edu.ua/science_library
2. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL: <https://library.pdpu.edu.ua>
3. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: офіційний сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Одеська національна наукова бібліотека: офіційний сайт. URL: <http://odnb.odessa.ua/>